

ДЕФІНІЦІЯ «ФІНАНСОВИЙ СТАН» В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

В економічній літературі існує велика кількість різноманітних підходів до розуміння сутності фінансового стану підприємства. Оцінка фінансового стану підприємств здійснюються за низкою методик, розроблених міністерствами (відомствами), Національним Банком України та комерційними банками. Основу таких методичних підходів було закладено ще в 1998 року Агентством з питань запобігання банкрутству підприємств та Державною податковою адміністрацією України. На даний момент Міністерством фінансів, Міністерством економічного розвитку і торгівлі розроблено ряд Методичних вказівок щодо аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [7; 8; 9]. Для підприємств, що підлягають приватизації, Міністерством фінансів та Фондом державного майна України у 2001 році розроблено окреме Положення про порядок здійснення аналізу їхнього фінансового стану [11]. Окремий порядок запроваджений Міністерством фінансів України і для оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій [13].

Методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємств-позичальників розроблено Національним банком України та відображено у Положенні «Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» [12].

Згідно з Положенням про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, сутність досліджуваного поняття визначено так: «Фінансовий стан підприємства - це сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості» [11].

У Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [9] зазначено: «Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємств, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів».

Проаналізуємо визначення дефініції «фінансовий стан підприємства» у працях вчених-економістів. Так, М.Г. Чумаченко характеризує фінансовий стан підприємства, як показник його фінансової конкурентоспроможності, тобто кредитоспроможності, платоспроможності, можливості виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами. Проте слід зауважити, що фінансовий стан підприємства кількісно вимірюється сукупністю не тільки кількісних, але і якісних показників[3].

М.Н. Крейніна намагається виділити у фінансовому стані, як показнику економічної діяльності, такі складові - ділову активність та надійність [6]. Однак, такі характеристики не дають повної картини про здатність підприємства ефективно функціонувати у майбутньому.

Згідно визначення І.А.Бланка фінансовий стани дає можливість зробити висновок про рівень збалансованості окремих елементів активів і пасивів підприємства, а також рівень ефективності їх використання [1]. Таким чином, науковець враховує два основні аспекти: необхідну кількість ресурсів та якість їх використання.

У В.В. Осмолівського, автора підручника «Теорія аналізу господарської діяльності», при визначенні поняття «фінансового стану підприємства» на першому місці також виділено комплексність даного поняття: «Фінансовий стан підприємства — комплексне поняття, характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю» [10]. Основну увагу в даному визначенні звернено не тільки на наявність необхідних фінансових ресурсів, що є важливим, а й на доцільності та ефективності їх розміщення і використання, платоспроможності підприємства та фінансовій стійкості.

Одним з найповніших визначень поняття «фінансового стану підприємства» наведено у фінансовому словнику-довіднику [4], де серед його характеристик на перший план виступає якісна сторона діяльності підприємства, а саме «Фінансовий стан - це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу».

Звідси випливає, що фінансовий стан підприємства і його становище в ринковому середовищі залежить не тільки від зовнішніх факторів впливу, але й від ефективності управління фінансовими ресурсами. Як зазначають Р. Брейлі та С. Майерс, для сучасного підприємства будь-якої фор-

ми власності важко переоцінити роль грамотного управління фінансовим станом. Вміле розпорядження активами і пасивами, оперативне маневрування вільними ресурсами, своєчасне стягнення боргів є запорукою виживання підприємства в умовах сучасного господарювання [2].

Білоруський науковець Г.В. Савицька трактує «фінансовий стан підприємства», як економічну категорію, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу» [14]. Особливість даного визначення полягає в тому, що автор уперше визнає фінансовий стан, як економічну категорію, а не комплексне поняття, і підкреслює, що ця категорія відображає стан капіталу у процесі його кругообігу та спроможність підприємства до саморозвитку саме на фіксований момент часу, тобто сьогодні і тільки, тому що на завтра ситуація уже може бути іншою.

Досить повним є визначення сутності даного поняття у М.Я. Коробова (автора навчального посібника «Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств»). Він стверджує, що «фінансовий стан підприємства - це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями» [5].

Дослідивши сутність фінансового стану та проаналізувавши різні точки зору щодо його визначення, можна окреслити концептуальні основи цього поняття, а саме фінансовий стан є результатом всіх видів діяльності

(операційної, інвестиційної та фінансової), який проявляється як у статистиці (на певний момент часу), так і в динаміці (за певний період); має комплексний характер, що характеризується різними складовими елементами, а не лише платоспроможністю та фінансовою стійкістю; відображає рівень збалансованості структурних капіталу та ефективність їх використання, є носієм фактора ризику та зростання ринкової вартості підприємства.

Визначення основних положень сутності поняття «фінансовий стан» дає змогу сформулювати власне визначення: фінансовий стан підприємства - це економічна категорія, що визначає реальну та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечувати фінансування своєї фінансово-господарської діяльності у певний період, рівень саморозвитку підприємства та погашення зобов'язань перед суб'єктами господарювання. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: [учебный курс] / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр, 1999. – 528с.
2. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс. - М.: Экономика, 1997. - 845 с.
3. Економічний аналіз: [навч. посібник] /М.А. Болюх, В.З.Бурчевський, М.І. Горбаток; за ред. акад. М.Г. Чумаченка .- К.: КНЕУ, 2001.-400с.
4. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко– К.: Знання, 2004. – 566 с.
5. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : [навч. посіб.] / М. Я. Коробов. – [3-є вид.]. – К. : Знання, КОО, 2002. – 294 с.
6. Крейнина М.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле] / М.Н. Крейнина. – М.: АО “ДИС” , “МВ-Центр“, 1994. – 256 с.
7. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс]/ Наказ Міністерства економіки N 1361 від 26.10.2010.- Режим доступу до документу <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-do-metodichnih-rekomendacii-shodo-vijavle-doc39053.html>– Назва з екрана.
8. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки / Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 "Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27.03.2006 р. за № 332/12206. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>
9. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій / [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>
10. Осмоловский В.В. Теория анализа хозяйственной деятельности“/ В.В. Осмоловский.- Минск: Новое знание, 2001.- 320 с.
11. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації. Наказ Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>
12. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банків-

ськими операціями. Постанова Національного банку України від 25.01.2012р. № 23 / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12#n46>

13. Про внесення змін до Порядку проведення оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій. Наказ Міністерства фінансів України від 20.07.2012 за N 859 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України - Законодавство України.- Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1632-12>. - Назва з екрана
14. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : [навч. посібник]/ Г.В. Савицька - [2-ге вид., випр. і доп.]. - К. : Знання, 2005. - 662 с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Серединська Віра Миколаївна

*Галай Іван,
студент групи РКзм-51*

ЕКОНОМІЧНА СЕМАТИКА ПОНЯТТЯ «КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ» ПІДПРИЄМСТВА

Людські потреби задовольняються за допомогою благ, які як правило, не зустрічаються в природі в готовому вигляді. Процес отримання необхідних для задоволення потреб благ – це процес суспільного виробництва, що потребує застосування певних ресурсів. Ресурси, що використовуються в процесі суспільного виробництва називають економічними ресурсами.

Ще у XVIII ст. А.Сміт відмічав, що основою багатства народів є «земля» та «праця», які виступають батьками створюваних у процесі виробництва благ. Ідея про необхідність поєднання матеріального (речового) та людського(особистого) чинників виробництва для створення продуктів та послуг, що задовольняють людські потреби, залишається в основі класифікації економічних ресурсів і сьогодні [1, С. 42].

З точки зору сучасної економічної науки, економічні ресурси – це всі природні, людські та вироблені людиною ресурси, що використовуються для виробництва товарів та послуг [1, С. 42].

Виходячи з теми нашого наукового дослідження, детальніше зупинимося на особистому чиннику процесу виробництва – людських ресурсах, які включають у себе працю і підприємницькі здібності.